

PROSA OG POESI

Harlekin'en blandt sangerne, strejferen, den gulrød-brogede stillids *N. J. Tortzen* (1); i solstrålerne glimrer vingerne med guld og hovedet med brogede farver ... man skulle næsten antage dem for et lille følge af hoffolk, som er ilet forud for deres høje herskab *Severin Petersen* (2).

Se her! se her! – en fornem kalvakade! · hvor elegant det går i let galop! · nu gør den holdt i poplens høje top! · den kom herind fra markens grønne flade. · En stillidsflok, en sirlig pyntet trop · og hør, hvor dog de riddersmænd er glade! · nu synger de fra deres frie stade! · så kækt og let et kvad de traller op. · Og kvadet er trompetfanfarrer ligt, · i elegance ikke ligt dusinet, · et ridderkvad på fornem ynde rigt *Peter Ommerbo* (3).

St. St. Blicher, Stillidsen (4); Frederik Schaldemose, Stiglitzen blandt kærnebiderne (fabel) (5).

LITTERATUR: (1) 791 27/4 1949; (2) 683b 78; (3) 657b 34; (4) 69b; (5) 772 175f.

ger, når den ser en æblekærne (Slesvig 1881; 7). Den bliver i fangenskab meget tam og lærevillig, da ikke alene hannen, men også hunnen kan tillæres at fløjte forskellige stykker, ja man kan endog lære flere dompapper at akkompagnere hinanden og ligesom opføre som koncerter (1809; 8).

»På baggrund af den hvide sne falder deres blodrøde bryst og skarpt afsatte sorte hætter stærkt i øjnene, men farverne er så fint afstemte, at de danner et harmonisk lille billede. De stærke farvekontraster og fuglenes alligevel så nænsomt tegnede fjerdragt får mig til at mindes japanske illustrators raffinerede opfattelse af naturen« *Finn Salomonsen* (9).

»En dompap udstødte sit sørgmodige, vejrhanetonende fløjt – »gøp, gøp« *Svend Fleuron* (10).

LITTERATUR: (1) 170 1909,61; (2) 756 5,377; (3) 170 1909,62; 903 1,408; (4) 903 2,464; (5) Festskrift til Vilh. Thomsen (1894) 297; 659 3,860; (6) 388; (7) 160 1904/27: 3309; (8) 439d 221; (9) 757 10; (10) 222q 133.

Dompap, *Pyrrhula pyrrhula*

Hannens bryst og underside er rød, hunnens gråbrun; nakken er skinnende sort, ryggen grå, overgumpen hvid, de sorte vinger har et hvidt bånd. Siden 1916 sjælden ynglefugl i nåleskov, talrig træk- og vintergæst.

– Danmarks Dyreverden 8, 292-95.

Dompap o. 1700ff fra tysk dompfaff 'domherre', efterleddet -pap er sproglig beslægtet med papa og pave; på grund af det sorte og røde i fjerdragten som den katolske domprovsts kalot og kappe; fuglens velnærede krop og ligesom besindige, værdige optræden har vel også bidraget til navnet, jf. *dumherre* o. 1700 (1), *domprovst* (2).

Bulfink, *blodfinke* o. 1700-93 (3), *guldfinke* 1802ff (4) efter det rødgyldne bryst.

Dompap bruges som skældsord på grund af fuglens tilskrevne dumhed og fordi navnet tidligere blev stavet med u (5).

Dompappens ankomst i flokkevis om efteråret varslers en hård vinter (Jungshoved; 6). Den syn-

Korsnæb, *Loxia*

Lille korsnæb, grankorsnæb, *Loxia curvirostra*; hannen er rød, på ryggen iblandet brunt, og har mørkebrune vinger og hale, mens hunnens over-

Overfor: Dompapper tegnet af Sikker Hansen i Hans Hvass: Byens Dyreliv, 1940.

side er gråbrun og overgumpen gulrød ligesom brystet. Fåtalig ynglefugl i nåleskov, alm. og nogle år talrig træk- og vintergæst.

– Danmarks Dyreverden 8, 297-302.

Korsnæb 1763ff 81), over- og undernæbbets forlængede spidser krydser hinanden; legende: da Jesus hang på korset ville den lille fugl trække naglerne ud af hans hænder og fødder, men opnåede kun at få sit næb forvredet, så det ligner et kors (2), jf. *korsfugl* o. 1770-1809 (3); *gåsnaeb* (-nef) o. 1890 (4).

»De stærke, afvekslende farver giver os det indtryk, at det er zigøjnere, prægtigt pyntet og underligt udstaffet på næbbet. Flyver skaren op bekræftes dette indtryk, thi de larmer og snakker på et fremmed sprog. De lokker alle i munden på hinanden som om de slog på tamburiner og kastagnerter« *Halfdan Lange* (5).

LITTERATUR: (1) 693b 1, 627; 659 11,164; (2) 794 2,102; (3) 26 5,449; 582 30; 436d 215; (4) 464 8,374; (5) 158 1929-30; 878.

Korsnæb i bjergfy. BIOFOTO/Bert Wiklund.

Bogfinke, *Fringilla coelebs*

Hannens bryst er brunrødt og undersiden gråhvid, den har sort pande, blågrå nakke og brun ryg, de mørke vinger et hvidt og gult tværbånd; hannens farver er mere brunlige. Vor mest alm. ynglefugl i skove og ved beboelser.

– Danmarks Dyreverden 8, 305-10.

Bogfinke, ældre nydansk d.s. lån fra middelnedertysk (1200-1500) hokvink; måske fordi bøgens frugt (bog) er fuglens vigtigste føde og den bygger rede bl.a. i bøgetræer (1); – finke, ældre nydansk finck(e), fra plattysk vink, som efterligner fuglens lokkelyd »pink,pink!« (2), oprindelig nedsættende benævnelse for ung kvinde (3); forvansket til *bønfinke* MFyn 1887 (4).

Vandspink Sønderjylland, varsler med sin kalde-lyd pink,pink, at det bliver regnvej (5), *tikidisk* (idisk = irisk) Hads h. 1870'erne (6), *savfugl* Bjer-ringbro (7) er snarere musvit (s. 302), *liggeski(d)* VFyn 1888 (8), den siger: lægge, lægge ski-i-i!

Vinterfugl Bornholm 1886, med sit galpende »vint,vint!« bebuder den koldt vintervej (9).

Bogfinke brugt som øgenavn til den, der ikke kan gøre hvad han /hun bliver sat til (MFyn 1887; 4). Han er ingen bogfinke – om dygtig, kraftig, velsitueret mand (ØJylland; 10).

LITTERATUR: (1) 659 2,940; (2) 626 93; (3) 659 4,1013 sml. 2, 940; (4) 160 1904/28: 878; (5) 287b; (6) 946 32,1939,44; (7) 169 4,1937,212; (8) 160 1904/27: 964; (9) 160 1904/27: 673; (10) 388 (1934).

ADFÆRD, STEMMEYDNINGER, VEJRVARSLER

Bogfinken æder mange slags frø og gør stor skade i haverne, endog på sennep (*Vium* 1795; 1).

Formedelst dens muntre, afvekslende og meget forskellige sang holdes den som bekendt i bur (1804; 2).

Stemmeydninger: si,si,si – du hær skiif been [se, se,se, du har skæve ben] (Angel; 3); stek en, stekk en, stekk en ski! [stik en, stik en, stik en skid] (Sønderjylland; 4).

A vil da dirre bare, a vil da dirre bare! (Viborgegen; 5).

Tit, tit, tit,tit,tit ka' det vær' fra de britiske øer! (6); det er, det er, det er britisk skiv! (7); det, det, det,det, det ka' jeg si' til tidsfordriv (8), det,det, det,det ka' jeg si' li' så tit det ska' vær'! (9); fit,fit, fit, en guldstjerne! (10).